

การศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้
กระบวนการสังคมประกิตในการสอนสังคมศึกษา

นายสุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๗

ISBN - 974 - 563 - 888 - 9

011513

i 1795938x

A STUDY OF THE SOCIAL STUDIES TEACHER'S ROLES
IN UTILIZING SOCIALIZATION PROCESS FOR
SOCIAL STUDIES INSTRUCTION

Mr. Suthas Poomirattanajarin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษახอบบาทของครูสังคยศึกษาในการใช้กระบวนการสังคยประกิต
ในการสอนสังคยศึกษา

โดย

นายสุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์

ภาควิชา

มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.วัลย์ อารุณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สุประคิษฐ์ ภูวนาค

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ ภูวนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประสาธน์ ธรรมการ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์)

สุวิมล ภูวนาค

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาอุทิสกุล)

วัลย์ อารุณี

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วัลย์ อารุณี)

สุวิมล ภูวนาค

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ภูวนาค)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประกิด
ในการสอนสังคมศึกษา

โดย

นายสุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.วัลย์ อารุณี

ภาควิชา

มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา

๒๕๒๗

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการใช้
กระบวนการสังคมประกิดในการสอนสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค ๔ ภาค

๒. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการ
ใช้กระบวนการสังคมประกิด ในการสอนสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค
๔ ภาค

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษา ในการใช้กระบวนการ
สังคมประกิดในการสอนสังคมศึกษา ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วน
ประเมินค่า และแบบปลายเปิด ตัวอย่างประชากรเป็นครูสังคมศึกษาที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และครูสังคมศึกษา
ที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในส่วนภูมิภาค ๔ ภาค จำนวน ๒๐๐ คน เลือกโดยการสุ่มตัวอย่าง
แบบแบ่งชั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า ท (t-test) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ครูสังคมนาศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ๔ ภาค ได้มีบทบาทในการใช้กระบวนการสังคมนาประกิดในการสอนสังคมนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย ครูสังคมนาศึกษาได้กระทำบ่อยครั้งในเรื่องของการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความซื่อสัตย์ การมีความรับผิดชอบ ความอดทน และกระทำบางครั้งในเรื่องของการประหยัด

๒. ด้านการปลูกฝังความภาคภูมิใจ ครูสังคมนาศึกษาได้กระทำบ่อยครั้งในเรื่องของการแสดงความสามารถ ความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้จักปรับปรุงตนเองและแสวงหาความรู้ ความพอใจในงานที่ทำสำเร็จ และกระทำบางครั้งในเรื่องของความทะเยอทะยาน และการรักความก้าวหน้า

๓. ด้านการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคมนา ครูสังคมนาศึกษาได้กระทำบ่อยครั้งในเรื่อง ความกตัญญูกตเวที การเคารพนบถ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย การรักษาสาธารณสมบัติ การคำนึงถึงสวัสดิภาพ และประโยชน์ของส่วนรวม

๔. ด้านการสอนให้เกิดทักษะ ครูสังคมนาศึกษาได้กระทำบ่อยครั้งในเรื่องการฝึกทักษะในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การช่างสังเกต และทักษะในการสนทนา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมนาศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค ๔ ภาค เกี่ยวกับการใช้กระบวนการสังคมนาประกิดในการสอนสังคมนา ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ในด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย และการสอนให้เกิดทักษะ แต่ในด้านการปลูกฝังความภาคภูมิใจ เฉพาะในเรื่องความทะเยอทะยาน และในด้านการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคมนา เฉพาะในเรื่องการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และในด้านการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคมนา เฉพาะในเรื่องการคำนึงถึงสวัสดิภาพ และประโยชน์ของส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

Thesis Title A Study of the Social Studies Teacher's Roles in
Utilizing Socialization Process for Social Studies
Instruction

Name Mr. Suthas Poomirattanajarin

Thesis Advisors Walai Arunee, E.Ed.

Department Secondary Education

Academic Year 1984

ABSTRACT

Purpose :

The purposes of this research were :

1. to study the social studies teacher's roles in utilizing socialization process for social studies instruction in Bangkok Metropolis and four geographical regions.

2. to compare the social studies teachers' roles in utilizing socialization process for social studies instruction in Bangkok Metropolis and four geographical regions.

Procedures :

A set of questionnaire on the social studies teacher's roles in utilizing socialization process which is consisted of check-list, rating scale, and open-ended items were constructed by the researcher. Two-hundred Mathayom Suksa One social studies teachers in Bangkok Metropolis were simple randomly sampled and two-hundred Mathayom Suksa One social studies teachers in four geographical

regions were stratified randomly sampled. The obtained data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation and t-test and then presented in table and explanation.

Conclusions :

The social studies teachers' roles in Bangkok Metropolis and four geographical regions in utilizing socialization process for social studies in struction are as follows:

1. Discipline development : The social studies teachers frequently utilized socialization process in following areas : punctuality, cleanliness, neatness, honesty, responsibility, endurance and occasionally, utilized socialization process concerning economy aspect.

2. Aspiration development : The social studies teachers frequently utilized socialization process in following areas : displaying competence, self-confidence, self-improvement and knowledge searching, satisfaction of work accomplishment and occasionally utilized socialization process in ambition and progress awareness.

3. Social roles development : The social studies teachers frequently utilized socialization process in following areas : gratefulness, respect, hospitality, loyalty to the nation, the religion and the monarchy, supporting of democracy, preservation of public properties and awarness of public security and public benefit.

4. Skills development : The social studies teachers frequently utilized socialization process in following areas : decision making skills, creativity, observance, communicative skills and cooperative working skills.

When social studies teachers' roles in Bangkok Metropolis and four geographical regions are compared, it showed that there were no significant differences at the level .05 concerning the discipline development and skills development, but there were significant differences at the level .05 concerning the expectation development and social roles development. There were significant differences at the level .01 concerning awareness of public security and public benefit.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.วลัย อารุณี อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา คำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่สม่ำเสมอตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา ประไพตระกูล รองศาสตราจารย์สุพิศสุภาภรณ์ รองศาสตราจารย์เฉลิมศรีธรรมบุตร รองศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ นิยมญาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูริย์ เทวรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุตา เขียดเหรียญ อาจารย์ปรีญา รอดขวัญ และคุณสุนันต์ ไม้เจริญ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้แบบสอบถามมีคุณค่ายิ่งขึ้น รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์จาก อาจารย์ เอกชัย วงศาโรจน์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวนามข้างต้น ที่ให้ความช่วยเหลือจนงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ และขอบคุณ อาจารย์สังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อน ๆ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ข

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ง

กิตติกรรมประกาศ ข

สารบัญตาราง ฎ

บทที่

๑ บทนำ ๑

 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑

 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๒

 สมมติฐานของการวิจัย ๒

 ขอบเขตของการวิจัย ๒

 ข้อตกลงเบื้องต้น ๒

 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ๓

 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ๔

๒ วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๑๐

 ความหมายและกระบวนการสังคมประกิต ๑๐

 สังคมประกิตกับการศึกษา ๑๗

 การศึกษา กับสังคม ๒๘

๓ วิธีดำเนินการวิจัย ๓๓

 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๓๓

 ตัวอย่างประชากร ๓๔

บทที่

หน้า

การรวบรวมข้อมูล	๓๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๕
๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๖
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๗
ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการ	
สังคมประกิตในการสอนสังคมศึกษา	๔๔
ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในการ	
ใช้กระบวนการสังคมประกิตในการสอนสังคมศึกษา	๔๕
๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๖
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๕๖
สรุปผลการวิจัย	๕๗
อภิปรายผลการวิจัย	๕๗
ข้อเสนอแนะ	๖๕
บรรณานุกรม	๖๗
ภาคผนวก	๗๓
ประวัติผู้วิจัย	๙๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงสถานภาพด้านเพศและอายุของครูสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๗
๒	แสดงสถานภาพทางด้านวุฒิทางการศึกษา และวิชาเอกของครู สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๘
๓	แสดงสถานภาพในด้านประสบการณ์ในการสอนและ เหตุผลในการ สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๙
๔	แสดงความคิดเห็นในการประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ด้าน สังคมประภคิตของครูสังคมศึกษา	๔๐
๕	แสดงแหล่งที่ครูสังคมศึกษาขอความช่วยเหลือ เมื่อประสบปัญหาใน การสอน เกี่ยวกับสังคมประภคิต	๔๒
๖	แสดงความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรที่มีส่วนช่วย ในการพัฒนาสังคมประภคิตของนักเรียน	๔๓
๗	แสดงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประภคิต ในการสอนสังคมศึกษาในด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย	๔๔
๘	แสดงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประภคิต ในการสอนสังคมศึกษาในด้านการปลูกฝังความคาคหวัง	๔๕
๙	แสดงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประภคิต ในการสอนสังคมศึกษา ในด้านการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคม	๔๗
๑๐	แสดงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประภคิต ในการสอนสังคมศึกษา ในด้านการสอนให้เกิดทักษะ	๔๘

ตารางที่		หน้า
๑๑	เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับการใช้กระบวนการสังคมประกิต ใน การสอนสังคมศึกษา ในด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย	๔๔
๑๒	เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับการใช้กระบวนการสังคมประกิต ใน การสอนสังคมศึกษา ในด้านการปลูกฝังความคาดหวัง	๕๐
๑๓	เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับการใช้กระบวนการสังคมประกิต ใน การสอนสังคมศึกษาในด้านการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคม	๕๑
๑๔	เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับการใช้กระบวนการสังคมประกิตในการสอน สังคมศึกษา ในด้านการสอนให้เกิดทักษะ	๕๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย